

*Бібліотека Житомирського державного
університету імені Івана Франка*

Великий гетьман України

Віртуальну виставку

підготувала

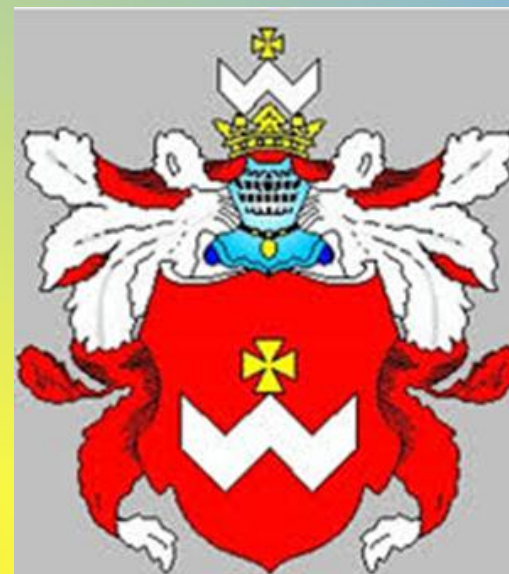
бібліотекар ч/з № 1

Алла Любарець

Кількість джерел : 27

2025

*“Гей, обізветься пан Хмельницький,
Отаман-батько чигиринський...”* – до 430 років із часу
народження Богдана Хмельницького (1595-1657 рр.), гетьмана
України, творця Української держави, державного, військового та
політичного діяча.

ГЕРБ
Богдана Хмельницького

Орден Богдана Хмельницького встановлений у сучасній Україні для нагородження громадян України за особливі заслуги у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності, у зміцненні обороноздатності та безпеки України. На його честь названо 69-й курінь УПЮ «Пласту» імені Богдана Хмельницького. Також на його честь названо Окремий президентський полк імені гетьмана Богдана Хмельницького.

*Портрет Богдана
Хмельницького зображено на
банкноті номіналом 5 гривень.*

*Також Національний банк
України випускав в обіг
пам'ятні монети номіналом
200 000 карбованців з 19 липня
1995 року, номіналом 1000 000
карбованців з 21 червня 1996
року та номіналом 10 гривень
(срібло) з 24 грудня 2015 року.*

- *За час свого гетьманування Богдан Хмельницький запровадив ефективну податкову систему.*
- *Збирався налагодити карбування власних грошей.*
- *Встановив і підтримував дипломатичні стосунки з багатьма країнами Європи, зокрема з Польщею, Туреччиною, Молдавією, Австрією, Венецією, які визнали Україну як суб'єкт міжнародного права.*

Лазуренко В. У пошуках крипти великого державотворця України Богдана Хмельницького. Поховання гетьмана України Богдана Хмельницького в Іллінській церкві у с. Суботів: від столітніх досліджень, легенд та міфів до сучасних наукових гіпотез / Валентин Лазуренко. - Черкаси : Вертикаль, 2019. - 74 с. - (Джерела вічності).

У книзі розкриваються особливості пошуків крипти гетьмана України Богдана Хмельницького у контексті ймовірного поховання в Іллінській церкві в Суботіві у серпні 1657 р. Увагу зосереджено на подальшій фіксації у історичних джерелах, матеріалах різного роду досліджень щодо перебування праху великого державотворця України саме у згаданій культовій споруді.

Горошко С. Богдан Хмельницький : дискус. питання, проблем. судження / Степан Горошко = Bohdan Khmelnytskyi : debatable questions, problem judgements / Stepan Goroshko. - Жашків : С. І. Горошко, 2008. - 213, [1] с.

У виданні йдеться про найважливіші історіографічні та методологічні проблеми образу Богдана Хмельницького. Використано комплексний підхід до їх розв'язання із залученням напрацювань спеціальних історичних дисциплін, а також етнології, психології, літературознавства.

Костомаров М. І. Богдан Хмельницький : іст. монографія / М. І. Костомаров. - Дніпропетровськ : Січ, 2004. - 843 с.

На документальному матеріалі автор характеризує епоху боротьби українського народу за незалежність, право на вільний розвиток і щасливе життя. Також він доводить велику значимість в історії України Богдана Хмельницького.

Огієнко І. (митрополит Іларіон). Богдан Хмельницький / Іван Огієнко (митрополит Іларіон) ; упоряд. М. С. Тимошик ; Фундація ім. митрополита Іларіона (Огієнка). - Київ : Наша культура і наука, 2004. - 445 с.

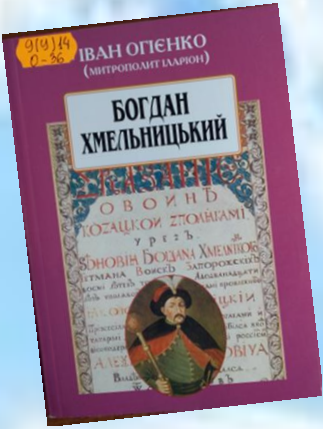
Вперше книга друкується в Україні лише тепер - більше ніж через півстоліття від часу створення. Сфальшований, радянською офіційною історіографією високий життєвий, державницький і громадянський чин видатного українського гетьмана Богдана Хмельницького тривалий час потребував політично не заангажованого переосмислення. Автор поставив перед собою мету на основі доступних у діаспорі маловідомих архівних матеріалів розібратися в причинах і передумовах феномену Переяслава, за яких поступово починалася втрата Україною своєї самостійності й незалежності.

Брехуненко В. Богдан Хмельницький / Віктор Брехуненко. - Київ : [б. в.], 2007. - 68, [1] с. - (Великі українці).

У книзі розповідається про славетного українського гетьмана Богдана Хмельницького. Простежено його життєвий шлях, роль в організації української Національно-визвольної війни середини XVII ст. та у створенні Української козацької держави. Відображено його таланти полководця, дипломата, державного діяча.

Хоткевич Г. Два гетьмани / Гнат Хоткевич. - Київ : Дніпро, 1991. - 105, [2] с.

Дві постаті історичного минулого українського народу в полі зору українського письменника Г. Хоткевича (1877-1938), два гетьмани, перший з яких - Б. Хмельницький (1595-1657) - стояв біля витоків ідеї української державності, а другий - І. Мазепа (1639-1709) - намагався втілити цю ідею в життя.

Смолій В. А. Богдан Хмельницький : 400-літтю з дня народж. великого гетьмана присвяч. : соц.-політ. портр. / В. А. Смолій, В. С. Степанков. - 2-ге вид., допов. і перероб. - Київ : Либідь, 1995. - 621, [2] с.

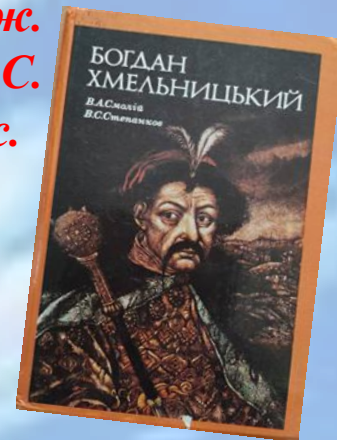
Автори простежують основні віхи життєвого шляху Богдана Хмельницького, показують обставини, які зумовили формування його світоглядних настанов, вплинули на політичний вибір. Богдан Хмельницький - гетьман, політичний діяч, полководець, дипломат, просто людина - всі ці його іпостасі знайшли висвітлення в книзі. Постать Б. Хмельницького змальована на широкому історичному тлі, де живуть і мислять десятки історичних осіб, доля яких так чи інакше переплітається з долею гетьмана.

Грушевський М. Про батька козацького Богдана Хмельницького / Михайло Грушевський. - Дніпропетровськ : Січ, 1993. - 53, [2] с.

Твір присвячений життю і діяльності славного сина України, видатного політика, полководця Богдана Хмельницького.

Крип'якевич І. П. Богдан Хмельницький / І. П. Крип'якевич. - вид. 2-ге, випр. і допов. - Львів : Світ, 1990. - 405, [1] с. - (Пам'ятки історичної думки України).

Книга висвітлює історичну роль Богдана Хмельницького як керівника Визвольної війни українського народу 1648-1654 рр. з використанням унікальних історичних документів, як літописи, щоденникові записи учасників та очевидців описуваних подій, а також польські хроніки, царські грамоти, гетьманські універсали, малодоступні історичні дослідження. Висвітлюється життя і діяльність Б. Хмельницького, перебіг та етапи Визвольної війни, проаналізовані питання організації запорозьких військ - їх чисельність, військові формування, озброєння, стратегія і тактика ведення бойових операцій.

Вожді-правителі України : 10-й річниці незалежності України присвяч. / авт.-уклад.: П. П. Михайленко, В. П. Михайленко. - Житомир : Полісся, 2001. - 406, [1] с.

Подаються короткі відомості, історико-біографічні довідки та фотографії тих, хто керував і управляв Українською державою та народними масами, починаючи від перших київських князів і закінчуючи сучасними керівниками.

Меріме П. Українські козаки та їхні останні гетьмани. Богдан Хмельницький / Проспер Меріме ; [пер. з фр. мови Я. Кравця]. - Київ : Б-ка українця, 1998. - 233, [1] с.

В праці П. Меріме Б. Хмельницький постає не тільки як мудрий політик і дипломат, а й як геніальний державний та військовий діяч, який провів 34 битви з поляками, уграми, волохами, татарами.

Крип'якевич І. П. Богдан Хмельницький / І. П. Крип'якевич. - Київ : Вид-во Акад. наук УРСР, 1954. - 532, [3] с.

Видання присвячено видатній постаті нашого народу, який присвятив себе визвольній боротьбі українського народу за свою свободу та незалежність. Також автор всебічно висвітлює життя і діяльність хороброго, рішучого полководця Б. Хмельницького, якого високо цінував і цінує український народ.

Сто великих українців / [кол. авт.: Н. В. Астапенко та ін.] - Київ : Арій, 2011. - 495 с. - (Сто великих).

До книги увійшло 100 коротких біографічних нарисів, історичних портретів видатних наших земляків: мислителів, письменників, учених, митців, громадських, релігійних, політичних діячів, чиїми зусиллями впродовж віків творилася українська культура, формувався світогляд української нації.

Сто найвідоміших українців / [авт. ст.: М. Гнатюк та ін.] - Київ : Орфей, 2002. - 576, [4] с.

Сто портретів видатних представників українського народу - це долі ста непересічних постатей, які присвятили себе боротьбі і розбудові української держави, ратним подвигам і політичній діяльності, створенню художніх шедеврів, унікальних літературних творів і чудес техніки.

Шаров І. Сто видатних імен України / Ігор Шаров. - Київ : Альтернативи, 1999. - 502, [1] с.

У виданні подано матеріал про відомі постаті України, що своїми подвигами й ділами прославили українську землю.

Остапенко П. В. Усі видатні постаті історії України : біограф. нарис / П. В. Остапенко - Харків : Торсінг плюс, 2006. - 351 с. - (Іду на урок).

Довідник містить відомості про всі видатні постаті історії України. Стисла довідка про кожену видатну людину включає основні факти з її життя і діяльності.

Шевчук В. Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення XVI - XVIII ст. : у 2-х кн. / Валерій Шевчук. Київ : Кліо, 2019.

Кн. 1 - 2019. - 790 с.

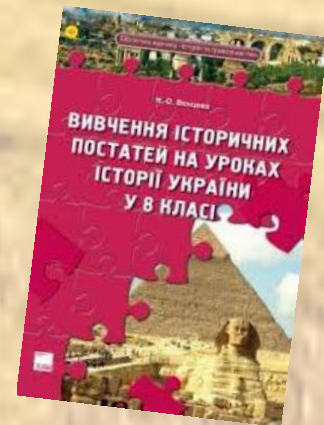
У виданні представлена ціла епоха нашої державності, а саме - віхи, становлення та руйнація Козацької держави, механізм її творення та складнощі цього процесу. Автор будує свою систему розмислів на аналізі державно-правових актів, договорів гетьманів із державами, а також на літературних джерелах - зразках поетичного мистецтва. Згадуються мільйонні жертви, принесені на вітар боротьби за волю й незалежність, котра тривала від повстання Северина Наливайка в кінці XVI століття й по Коліївщину 1768 р. Особлива увага приділена міжконфесійному становленню та діяльності гетьманів-державотворців.

Історія України в особах. Козаччина : [нариси] / [кол. авт.: О. І. Гуржій та ін.]. - Київ : Україна, 2001. - 301, [1] с.

Подано нариси про найдавніших державних, громадських, та культурних діячів України XVII-XVIII ст. Відтворено героїчну боротьбу українського народу за своє соціальне й національне визволення, побудову незалежної Української держави.

Венцева Н. О. Вивчення історичних постатей на уроках історії України / Н. О. Венцева. - Харків : Основа, 2010. - 142 с. - (Бібліотека журналу "Історія та правознавство"; вип. 9 (81)).

Посібник містить матеріали для організації різних типів уроків, хрестоматійні та довідкові матеріали, за допомогою яких розкриваються різні аспекти життя та діяльності історичних постатей.

Історичні постаті України : іст. нариси / [упоряд. О. В. Болдирєв]. - Одеса : Маяк, 1993. - 382, [1] с.

До збірника увійшли життєписи українських національних героїв - гетьманів Д. Вишневецького, П. Сагайдачного, Б. Хмельницького, П. Дорошенка, І. Мазепи, П. Полуботка, П. Орлика, написані відомими вітчизняними і зарубіжними письменниками й істориками.

Боплан де Г. Л. Опис України / Гійом Лавассер де Боплан. Українські козаки та їхні останні гетьмани ; Богдан Хмельницький / Проспер Меріме ; пер. з фр., прим. та передм. Яреми Кравця. - Львів : Каменяр, 1990. - 300, [1] с.

Праця Боплана, французького інженера XVII ст., тривалий час була єдиним, найавторитетнішим джерелом пізнання героїчної історії запорізького козацтва, звичаїв українців, флори та фауни краю. Пропоновані твори П. Меріме - унікальне свідчення українознавчих зацікавлень класика французької літератури. У них письменник виступає як сумлінний науковець, психолог, історик.

Історія України в особах IX-XVIII ст. / [авт. кол. В. Замлинський та ін.]. - Київ : Україна, 1993. - 393, [3] с.

Автори зробили спробу відтворити минуле нашого народу, висвітливши українську історію через біографії громадських, політичних і культурних діячів. Вони прагнули при цьому провести головну ідею: пізнання епохи через особу, а історичної особи через події епохи. Інакше кажучи, крізь призму індивідуальної психології, думок і переконань окремих людей показати, який відбиток ці діячі наклали на хід історичного процесу та його етапи.

Решт О. П. Усі гетьмани України : Легенди. Міфи. Біографії / О. П. Решт, І. А. Коляда. - Харків : Фоліо, 2007. - 414, [1] с. - (Історичне досьє).

Книга містить матеріал про гетьманів української держави. Усі вони були носіями ідеї незалежної самостійної Української держави. У книжці надається правдивий і об'єктивний життєпис гетьманів, а також інших найвищих військових керівників українського козацтва.

Сегеда С. Гетьманські могили / Сергій Сегеда. - Київ : Наш час, 2009. - 438, [1] с. - (Невідома Україна).

Автор видання прагнув узагальнити інформацію, що стосується особливої категорії символів державності України - могил її славетних синів. Назва книги децю умовна: її перший розділ присвячено могилам кількох визначних особистостей Київської Русі. Це вмотивовано тим, що козацькому періоду вітчизняної історії передувала княжа доба - важливий етап етнічних і державотворчих процесів.

Видатні постаті в історії України, IX-XIX ст. : Корот. біогр. нариси. Іст. та худож. портр. / В. І. Гусєв [та ін.]. - Київ : Вища шк., 2002. - 358, [1] с.

Наведено біографічні відомості, стисло висвітлено суспільно-політичні погляди та роль і місце кожної особи в історичному розвитку України. Вміщено короткі історичні портрети громадських, політичних і культурних діячів України, починаючи від виникнення Київської Русі й до кінця XIX ст.

Україна: минуле, сучасне, майбутнє : до 10-річчя незалежності України / редкол.: М. А. Козловець, М. І. Лавринович, П. І. Натикач. - Житомир : Полісся, 2001. - 172 с.

У доповідях висвітлено історичний шлях політичного самовизначення українського народу з часів Київської Русі до сьогодення, розглядаються проблеми формування ідеології державотворення, суспільної трансформації України за доби незалежності, різні аспекти утвердження національної свідомості, духовності українства, проблеми історико-педагогічного краєзнавства.

Костомаров М. Галерея портретів : біогр. нарис / Микола Костомаров. - Київ : Веселка, 1993. - 324, [2] с. - (Золоті ворота).

Книга - біографічний нарис про видатних діячів української історії та культури. Чільне місце займає інтерес до боротьби українського народу за своє соціальне і національне визволення, його співчуття до нього, що зумовило появу у вітчизняній історіографії цілого українського пласта. Саме опозиційність до самодержавства, інтерес до історії масових народних рухів і становить основну рису історичної спадщини М. І. Костомарова.

